

‘Nederland blijft rommelen rond plaats tien’

Ondanks de crisis staat Nederland weer in de top tien van de meest concurrerende economieën. Of dat zo blijft, hangt af van het vermogen om eindelijk meer te innoveren, stelt onderzoeker Henk Volberda.

Volberda noemt het innovatiebeleid naïef; de gedachte dat geld innovatie creëert gaat volgens hem niet op

Arend Clahsen

Laurens Berentsen

Amsterdam/Den Haag

Een betere infrastructuur, een goede macro-economische omgeving en een arbeidsmarkt die ondanks zijn rigiditeit goed functioneert. Dat zijn de factoren die Nederland hebben teruggebracht op plaats acht in de top tien van de meest concurrerende economieën. Dit blijkt uit de ranglijst die het World Economic Forum jaarlijks opstelt. Volgens hoogleraar Strategisch Management Henk Volberda van de Erasmus Universiteit — die het Nederlandse deelonderzoek uitvoerde — is dat een opsteker, maar vertelt ‘plaats acht’ maar een deel van het verhaal.

‘Er kan op twee manieren naar deze positie op de ranglijst worden gekeken. Je kunt zeggen dat Nederland het goed voor elkaar heeft. Aan de andere kant stond Nederland in 2000 nog op de vierde plek en was het de doelstelling van het kabinet om terug te keren naar de top vijf. Dit jaar is het acht, vorig jaar was het plaats tien. Nederland blijft rommelen rond plaats tien.’

Dat heeft volgens Volberda te maken met de samenstelling van de index. Die is ingedeeld in drie hoofdcategorieën: basisfactoren (zoals infrastructuur), efficiëntie (op bijvoorbeeld financiële markten) en innovatie. Met name efficiëntie en innovatie wegen zwaar bij westerse ontwikkelde econo-

mieën als Nederland.

Volberda: ‘Wat betreft de basisvoorzieningen heeft Nederland het goed voor elkaar. Dat geldt ook voor de efficiëntie. Wat Nederland verder omhoog kan tillen is innovatie. Dat Nederland hier maar matig op blijft scoren is geen best teken voor de toekomst.’

Volberda spreekt van een naïef innovatiebeleid. Er zijn de laatste jaren topinstituten opgezet, sleutelgebieden gedefinieerd en harde technologie werd ondersteund. ‘Dat is gebaseerd op het idee dat als er maar veel geld wordt gestopt in farma of nanotech, dan vanzelf innovatie volgt en dat die toepassingen vindt.’ In het omzetten naar producten en diensten is het Nederlandse bedrijfsleven volgens Volberda echter niet zo goed.

Hij pleit voor meer sociale innovatie. Bedrijven moeten andere organisatievormen ontwikkelen om rendement uit innovaties te halen. Hij verwijst naar de penicillineproductie bij DSM Delft. ‘De meeste penicilline wordt in China gemaakt, maar doordat DSM met zelforganiserende teams is gaan werken waarbij elke operator opleidingen kreeg, is de productiviteit met 15% toegenomen.’

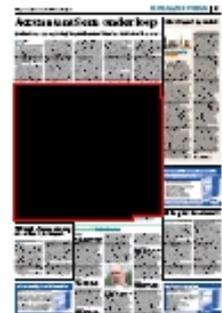
Volberda pleit er niet voor om alles te veranderen. Sleutelgebieden zijn goed, maar het zouden er min-

der moeten zijn. Ook moet Den Haag zelf meer sturen in plaats van sectoren geld laten vragen en dat dan uitdelen.

Demissionair minister Maria van der Hoeven van Economische Zaken kiest meer voor de benadering dat het glas halfvol is. Zij vindt de stijging van Nederland ‘goed nieuws in sombere tijden’. De minister verwerpt de kritiek op haar innovatiebeleid. ‘Volberda onderbouwt die conclusie niet’, zegt Van der Hoeven. ‘Topinstituten en sleutelgebieden zijn bedoeld en worden gewaardeerd als een succesvolle manier om de Chinese muren tussen bedrijven en kennisinstellingen te slechten. Onbegrijpelijk dat Volberda deze muren constateert, maar kritisch is over de aanpak ervan.’

Dat laat onverlet dat Nederland volgens Van der Hoeven nog een slag moet maken. De suggestie dat de overheid bij aanbestedingen gangmaker kan zijn voor vernieuwingen, omarmt ze. Deels gebeurt dat volgens haar nu al. Sociale innovatie, zoals flexibeler organiseren en slimmer werken, is volgens haar niet onbelangrijk. Daar gebeurt in bedrijven ook al het eenen ander aan, zegt zij.

Dat Nederland relatief laag scoort op innovatie, heeft volgens Van der Hoeven ook te maken met

de sectoren die groot zijn in de Nederlandse economie, bijvoorbeeld transport. Van der Hoeven laat verder onderzoeken of alle innovatie-inspanningen wel worden meege-
nomen. 'We hebben de indruk dat niet alle bedrijven meelopen in de optelsommetjes.'

Volberda noemt zijn data wel onderbouwd. 'De cijfers geven mij

gelijk. Inderdaad koopt de overheid meer geavanceerde technologische producten, maar dat is ook de enige stijgende innovatie-indicator. Het aantal patenten blijft gelijk, er komen niet meer kenniswerkers bij en de samenwerking tussen bedrijven en universiteiten is niet verbeterd. De bedrijfsuitgaven aan R&D zijn zelfs gedaald en

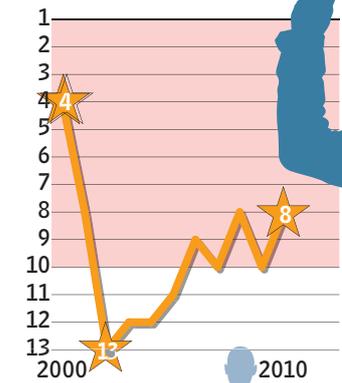
de kwaliteit van de wetenschappelijke onderzoeksinstituten is afgenomen.' Nederland moet volgens hem een voorbeeld nemen aan Scandinavische landen als Zweden en Finland. Die staan dankzij hogere investeringen in R&D en onderwijs hoger in de top tien.

Terug in de top

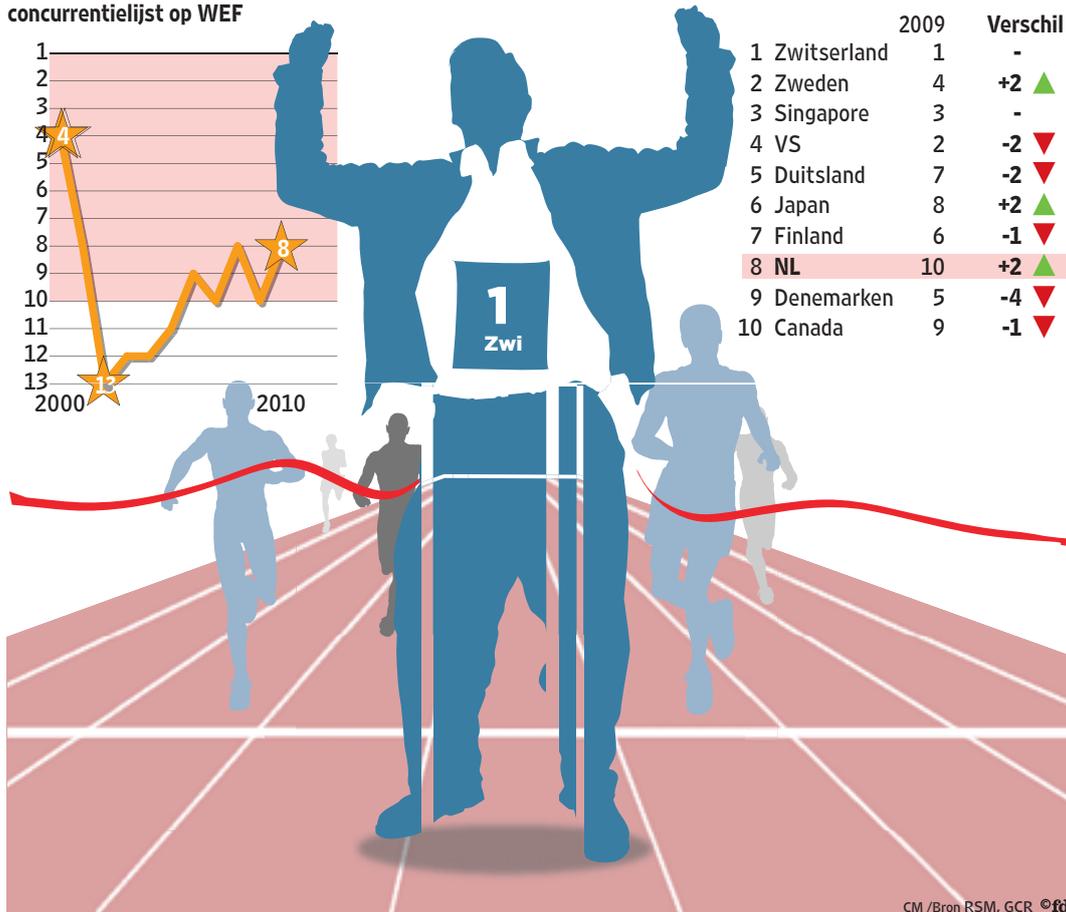
Het Nederlandse concurrentievermogen is verbeterd

Positie Nederland
concurrentielijst op WEF

Bewegingen in de top 10

	2009	Vershil
1 Zwitserland	1	-
2 Zweden	4	+2 ▲
3 Singapore	3	-
4 VS	2	-2 ▼
5 Duitsland	7	-2 ▼
6 Japan	8	+2 ▲
7 Finland	6	-1 ▼
8 NL	10	+2 ▲
9 Denemarken	5	-4 ▼
10 Canada	9	-1 ▼

CM/Bron RSM, GCR ©fd

